

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ВИДАТНІ ПОСТАТІ ПСИХОЛОГІЇ:
ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали
VIII регіонального наукового семінару

10 травня 2022 р., м. Львів

Львів – 2022

Рекомендовано до друку вченою радою Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності 29 квітня 2022 року, протокол № 4.

Видатні постаті психології: історія, сучасність і перспективи : матеріали VIII регіонального наукового семінару (10 травня 2022 р., м. Львів). Львів, 2022. 192 с.

Редакційна колегія: *Сірко Роксолана Іванівна* – начальник кафедри практичної психології та педагогіки Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, доктор психологічних наук, доцент (*голова*); *Вдович Світлана Михайлівна* – доцент кафедри практичної психології та педагогіки Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник (*упорядник, відповідальний секретар*); *Литвин Андрій Віленович* – професор кафедри практичної психології та педагогіки Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, доктор педагогічних наук, професор; *Руденко Лариса Анатоліївна* – професор кафедри практичної психології та педагогіки Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник; *Цюприк Андрій Ярославович* – доцент кафедри практичної психології та педагогіки Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, доктор педагогічних наук, доцент.

У збірнику матеріалів регіонального наукового семінару представлені досягнення видатних психологів і їх вплив на розвиток цивілізації, розглянуто провідні напрями психології, їх сучасний стан і перспективи, а також міждисциплінарні аспекти психології.

Рекомендовано для науковців, психологів-практиків і педагогів вищих навчальних закладів, докторантів, аспірантів.

Матеріали подаються в авторській редакції.

Рецензенти:

Ковальчук Зоряна Ярославівна – доктор психологічних наук, професор;
Васянович Григорій Петрович – доктор педагогічних наук, професор.

Андрій Цюприк	
Я-концепція як фактор формування самооцінки особистості в юнацькому віці	180
Роман Яремко	
Теоретичні аспекти самореалізації здобувачів вищої освіти	183
Наші автори	187

Згідно Г.В. Лозової, незважаючи на те, що самооцінка є одним з найпопулярніших об'єктів психологічних досліджень, її вивчення на даний момент виявляється утрудненим у зв'язку з наявністю цілого ряду проблем методологічного характеру. Серед названих проблем автор називає такі: знаходження родового (по відношенню до розглянутого) поняття, у визначенні видів самооцінки (і рівнів її розвитку), у визначенні властивостей самооцінки та її функцій як психологічного явища, у встановленні механізмів формування самооцінки, а також в обґрунтуванні структури» самооцінки [2].

Таким чином, Я-концепція як фактор формування самооцінки в юнацькому віці є сукупністю уявлень людини про саму себе і включає переконання, оцінки та тенденції поведінки. Через це її можна трактувати як властивий кожному людині набір установок, вкладених у себе. Я-концепція утворює важливий компонент самосвідомості людини, вона бере участь у процесах саморегуляції та самоорганізації особистості, оскільки визначає інтерпретацію досвіду та служить джерелом очікувань людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Захарова А. В. Структурно-динамическая модель самооценки. Вопросы психологии. 2010. С. 5–14.
2. Лозовая Г. В. Методологические проблемы изучения самооценки личности. СПб., 2003. 220 с.
3. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. СПб. : Питер, 2012. 71 с.
4. Бороздина Л. В. Сущность самооценки и ее соотношение с Я-концепцией. Вестник Моск. Ун-та. Сер. 14. Психология. 2011. №1. С. 55–56. URL : http://msupsyj.ru/pdf/vestnik_2011_1/vestnik_2011-1_54-65.Pdf.

Роман Яремко

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Згідно з масштабними соціально-психологічними дослідженнями, самореалізація особистості досить часто розглядається крізь призму професійної самореалізації. Реалізація в професійній сфері трактується як процес та результат досягнення людиною максимального рівня саморозвитку, можливості проектувати власний особистісний потенціал

в свою професію та досягти в ній успіху. Важливим аспектом у професійній діяльності є досягнення успішних результатів у своїй роботі та відчуття благополуччя, саме тому усвідомлене визначення в професії є вагомим для особистості.

Професійне самовизначення - це досить змістовне особистісне новоутворення, котре виявляється в прагненні до повної самоактуалізації особистості в професійній сфері, як результат найбільш повного застосування нею своїх здібностей та індивідуально-психологічних (фізіологічних) можливостей із врахуванням особливостей розвитку щодо віку та статі, це прагнення до пошуку найкращої професії для себе і «себе в професії», можливості особистісного розвитку в професії, виокремлення всіх можливих подальших перспектив в професійному зростанні.

Навчання та майбутня професійна діяльність здобувачів вищої освіти потребує чіткого усвідомлення власних професійних обов'язків та відповідальності, а також внутрішнього саморозвитку в контексті обраної професії. Саме від цього аспекту залежатиме успішність самореалізації фахівців майбутньому кар'єрному просуванню та якість відчуття благополуччя у всіх його можливих проявах.

Основні закономірності самореалізації висвітлено у працях О. Асмолова, І. Беґа, Л. Виготського, О. Леонтьєва, С. Рубінштейна, Д. Фельдштейна.

Проблематику самореалізації людини (самоактуалізації) найчастіше розглядають в контексті гуманістичного напрямку в психологічній науці. Потрібно більш детально розглянути феномен самореалізації та його вивчення в психологічній практиці. В цьому феномені містяться як філософські, так і психологічні аспекти. Варто також зауважити, що поняття самореалізації може бути тотожним із поняттям самоактуалізації.

Наявні в психологічній літературі теоретичні аспекти щодо самореалізації людини істотно показують центральну проблематику: самореалізація людини (а отже, і її мотивація) є «природною» і глобальною властивістю (ознакою) кожної людини зокрема. Виходячи з того, не може розглядатись можливість додаткового розвитку особистості, за винятком її потреби в постійному самовдосконаленні. В особистості виокремлюють свідому та не свідому потребу в прагненні до самореалізації. Тут важливо згадати ствердження вченого А. Маслоу про те, що лише 3 % від усього населення повністю самореалізуються в

житті, оскільки в багатьох осіб мотивація до самоактуалізації є неусвідомлюваною [1].

Л. Божович, котра разом з вченим Л. Виготським, зазначає, що людина, яка прагне до самоактуалізації є ініціатором власної долі та власної активності, а базис руху такої людини криється в її мотиваційній сфері. Така активність є базисом розвитку людини як суб'єкта. За словами автора, дитина поетапно зазнає змін, перетворюючись з істоти, на яку чинить вплив зовнішній світ, на суб'єкта, котрий може самостійно здійснювати різноманітну діяльність та ставити перед собою мету такої діяльності та обирати різні вектори щодо досягнення даної мети [4].

Психологія загалом та вся філософсько-психологічна концепція буття людини містить в собі певні протиріччя щодо досягнення особистістю повної реалізації. Ілюструється те, що самоактуалізація не є напрямком для людини, котрий може базуватись на внутрішньому світі особистості і починається з її внутрішніх мотивів та міркувань. Самоактуалізація розглядається як процес «кільцево-спіральної» повторювальної природи: чим більше є заповнений особистісний потенціал людини внутрішніми ресурсами, тим ймовірніше та ініціативніше буде здійснений сам процес самореалізації. Суть самої самореалізації та її кінцева мета дає можливість особистості більш змістовно розуміти та сприймати навколишній світ, а також перетворювати всі зовнішні сигнали світу у свій особистісний потенціал. Такий аспект ілюструє те, що самоактуалізація є чимось досить вагомим в розвитку особистості, це безперервний процес самовдосконалення та пізнання самого себе. Людина, котра прагне до самоактуалізації постійно робить зусилля для того, щоб зрозуміти навколишній світ і залишити свій слід в ньому [3, с. 63-68].

Доцільно окреслити схему можливих характеристик потребнісної сфери особистості, котра прагне до самореалізації: прагнення до самоактуалізації належить до найвищого рівня потреб людини; дана потреба якісно характеризує людину; така потреба активізовує приховані ресурси та можливості особистості до розвитку; дана потреба сприяє загальному розвитку знань, вмінь та навичок людини; така потреба частково спонукає людину до руху, створюючи певний рівень напруги та стресу; потреба в самореалізацію має природу протиріччя; дана потреба характеризується як соціальна та як особистісна. Прагнення до самоактуалізації є цінністю для особистості та має постійний характер свого розвитку, виявляється в систематичному прагненні до оволодіння новими знаннями, вміннями та навичками [1, 2].

Цінною особливістю самореалізації людини є саме креативність. В даному аспекті вона сприймається як бажання творити щось нове, неповторне, щось таке, яке ніхто раніше не робив. Д. Леонтьєв надає основного розуміння творчості в процесі самореалізації людини, беручи за основу трирівневу модель структури особистості, котру створив Г. Батищев. Суть кожного з рівнів відповідають особливості потребної сфери людини. В даній авторській концепції третій рівень – це бажання до упредметнення, в бажанні реалізувати якомога повніше свій творчий потенціал та тим самим за допомогою креативності створити щось кардинально нове [4, с. 210-211].

Самореалізація особистості розглядається як ґрунтовне прагнення людини до повномасштабної реалізації всіх своїх внутрішніх ресурсів на основі вияву креативності та реалізації творчого потенціалу. Базові потреби формують якісну активність особистості, котра направляє всю діяльність людини в конструктивне русло. Ініціативність та активна поведінка стає частиною життєвого стилю особистості. Дана активність визначає тенденцію життєдіяльності та творчої активності [6].

Перспективою подальших наукових розвідок залишається більш детальне вивчення особливостей формування та прояву самореалізації у здобувачів вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бандурка А.М., Бочарова С.П., Землянская Е.В. Психология управления. Харьков, 2003. 47 с.
2. Забродин Ю.М. Профессиональное становление: от профобразования – к профессиональной карьере. Профессиональное самоопределение учащихся, их трудоустройство и социальная защита. Омск, 1993. 140 с.
3. Капля А.М. Політична соціалізація курсантів та студентів вищих навчальних закладів МНС України. Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. Серія „Педагогічні науки”. 2007. Вип. 3–4 (55–56). С.63–68.
4. Леонтьев Д., Шалобанова Е. Профессиональное самоопределение как построение образов возможного будущего. Вопросы психологии. 2001. № 1. 140 с.
5. Михайлов И.В. Проблема профессиональной зрелости в трудах Д.Е.Сьюпер. Вопросы психологии. 2007. № 5. 130 с.
6. Орбан Л.Е. Психология становления личности профессионала: акмеологический подход. Сучасна психологія у ціннісному вимірі: Матеріали III Костюківських читань. К., 1994. Т. 1. С. 210–211.

